

Oikeusministeriö

Sisäministeriön poliisiosaston lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain, puoluelain, vaalilain sekä kansalaisaloitelain muuttamisesta

Oikeusministeriö on 27.6.2022 lähettänyt lausuntokierrokselle luonnoksen hallituksen esitykseksi eduskunnalle ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain, puoluelain, vaalilain sekä kansalaisaloitelain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009, vaalirahoituslaki) muun muassa siten, että vaalirahoituksen ajankohta määriteltäisiin tarkemmin laissa. Esityksessä ehdotetaan, että vaalirahoitusta voisi vastaanottaa kyseisen vaalin kampanja-ajan loppuun asti. Vaalirahoitus tulisi olla vastaanotettuna kaksi viikkoa vaalipäivän jälkeen. Esitysluonnoksen mukaan valtioneuvoston tarkastusvirasto on omassa tarkastuskäytännössään kokenut puutteelliseksi sen, ettei laissa ole selkeästi otettu kantaa siihen, milloin vaalirahoitusta voi kerätä. Samoin oikeuskirjallisuudessa on tuotu esiin, että vaalirahoitusta on voitu kerätä periaatteessa milloin tahansa eikä sitä ole sidottu määräaikoihin. Esitysluonnoksen mukaan parlamentaarinen vaalityöryhmä piti linjauksessaan tärkeänä, että rahoitusta saa kerätä myös vaalien jälkeen ja niiden välillä kulloinkin sovellettavien sääntöjen mukaisesti. Työryhmä esitti, että lain sanamuotoa selkeytettäisiin siten, että siinä nimenomaisesti todettaisiin, että vaalirahoitusta saisi kerätä kampanja-ajan päättymiseen saakka.

Sisäministeriön poliisiosasto on tarkastellut esitysluonnosta ministeriön toimialaan kuuluvan rahankeräyslainsäädännön näkökulmasta ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Lausuttavana olevassa esitysluonnoksessa viitataan muutamassa kohdassa (s. 8 ja 16) rahankeräyslakiin (863/2019). Rahankeräyslaissa säädetään rahankeräysten järjestämisestä ja niiden asianmukaisuuden valvonnasta. Laaja-alaisessa sidosryhmäyhteistyössä valmisteltu rahankeräyslain kokonaisuudistus tuli voimaan 1.3.2020. Rahankeräyslain lähtökohtana on, että rahankeräyksen järjestäminen edellyttää Poliisihallituksen myöntämää rahankeräyslupaa tai pienkeräysilmoituksen tekemistä poliisilaitokselle. Rahankeräyslaissa säädetään eräistä lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävistä rahankeräyksistä sekä vaalikeräyksistä, jotka eivät edellytä rahankeräyslupaa tai pienkeräysilmoitusta.

Vaalirahoituslain 2 §:n mukaan ehdokkaan vaalirahoitus voi koostua: 1) ehdokkaan omista varoista ja ehdokkaan ottamista lainoista; 2) ehdokkaan, ehdokkaan tukiryhmän tai muun yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön saamasta tuesta; 3) muusta tuesta. Rahankeräyslaissa säännellyt vaalikeräykset ovat yksi vaalirahoituslaissa tarkoitettu tukimuoto. Vaalikeräyksillä tarkoitetaan rahankeräyslain 2 §:n 7 kohdan mukaan yleisissä vaaleissa ehdokkaana olevan vaalikampanjan kulujen kattamiseksi järjestettävää rahankeräystä. Vaalirahoituslain 4 §:n mukaan

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@govsec.fi
www.intermin.fi

ehdokas, ehdokkaan tukiryhmä ja muu yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimiva yhteisö eivät saa vastaanottaa tukea, jonka antajaa ei voida selvittää. Tukea saa kuitenkin ottaa vastaan tavanomaisesta keräystoiminnasta. Tavanomaisella keräystoiminnalla tarkoitetaan pienimuotoista tuotemyyntiä tai varainkeruuta. Jos rahankeräykseen sisältyy merkittäviä yksityisiä lahjoituksia, on ne ilmoitettava vaalirahoituslain 6 §:n 2 momentin mukaisia ilmoitusrajoja noudattaen (HE 13/2009 vp).

Rahankeräyslain 5 §:n 3 momentissa säädetään vaalikeräyksen järjestämiseen oikeutetuista toimijoista. Vaalikeräyksen saa järjestää yleisissä vaaleissa ehdokkaana olevan tukemiseksi yksinomaan toimiva yhdistys tai puoluelain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu puolueyhdistys. Rahankeräyslain 5 luvussa säädetään puolestaan vaalikeräysten järjestämisen edellytyksistä ja vaalikeräyksen järjestäjän velvollisuudesta antaa Poliisihallitukselle vaalikeräystilitys. Lisäksi luvussa säädetään niistä edellytyksistä, joilla Poliisihallitus voi kieltää vaalikeräyksen järjestämisen ja rahankeräysvarojen käytön jatkamisen sekä kieltää talletuspankkia luovuttamasta rahankeräysvaroja rahankeräystililtä.

Rahankeräyslain 23 §:n mukaan vaalikeräys saadaan järjestää aikaisintaan kuusi kuukautta ennen vaalipäivää alkavan ja viimeistään kaksi viikkoa vaalipäivän jälkeen päättyvän vaalikampanjan kulujen kattamiseksi. Rahankeräyslaissa tarkoitettu kampanja-aika vastaa puoluelain 8 §:n 3 momentissa säädettyä. Rahankeräyslain 23 §:ään ei kuitenkaan sisälly aiemman rahankeräyslain tavoin säännöstä siitä, milloin vaalikeräys voidaan järjestää, vaikka rahankeräyslain kokonaisuudistusta koskevassa hallituksen esityksessä (HE 214/2018 vp) todetaan, että vaalikeräysten sääntelyyn ei ehdoteta muutoksia nykytilaan verrattuna. Vaalikeräysten järjestäjään ja ajankohtaan liittyen kumotun rahankeräyslain 5 §:n 4 momentissa säädettiin, että rahankeräyslupaa ei tarvita yleisissä vaaleissa ehdokkaana olevan tukemiseksi yksinomaan toimivan yhdistyksen eikä puoluelain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettujen puolueyhdistyksen kampanja-aikana järjestämään rahankeräykseen vaalikampanjan kulujen kattamiseksi ja että kampanja-ajaksi luetaan ajanjakso, joka alkaa kuusi kuukautta ennen vaalipäivää ja päättyy kaksi viikkoa vaalipäivän jälkeen.

Rahankeräyslain kokonaisuudistusta koskevasta hallituksen esityksestä ja myös rahankeräyslain muista säännöksistä käy ilmi, että vaalikeräykset on ollut tarkoitus rajata aiemman lainsäädännön mukaisesti kampanja-aikaan ja vaalikampanjan kulujen kattamiseksi. Esimerkiksi edellä mainitun 5 §:n 3 momentin perustelujen mukaan yleisissä vaaleissa ehdokkaana olevan tukemiseksi toimiva yhdistys ei tarvitsisi lupaa eikä sen tarvitsisi tehdä pienkeräysilmoitusta sellaisen rahankeräyksen järjestämiseen, jonka tarkoituksena on kerätä varoja vaalikampanjan kulujen kattamiseksi *ja joka järjestetään kampanja-aikana*. Rahankeräyslain 24 §:ssä säädetään puolestaan vaalikeräyksen järjestämisen ja rahankeräysvarojen käytön kieltämisestä. Pykälän 1 momentin mukaan Poliisihallituksen on kiellettävä vaalikeräyksen järjestäminen ja rahankeräysvarojen käyttäminen, jos lain 5 §:n 3 momentissa tai 23 §:ssä säädetty vaalikeräyksen järjestäjä tai keräystarkoitusta koskevat edellytykset eivät täyty. Säännöksen perustelujen mukaan tämä tarkoittaisi sitä, että keräyksen järjestäjänä toimisi muu kuin yleisissä vaaleissa ehdokkaana olevan tukemiseksi yksinomaan toimiva yhdistys tai puoluelain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu puolueyhdistys tai jos *vaalikeräys olisi käynnissä muuna kuin 23 §:n tarkoittamana sallittuna keräysaikana*, taikka jos varoja käytettäisiin muuhun kuin vaalikampanjan kulujen kattamiseen. Lisäksi rahankeräyslain 25 §:ssä säädetään vaalikeräystilityksen antamisesta. Pykälän mukaan vaalikeräyksen järjestäjän on annettava Poliisihallitukselle vaalikeräystilitys *viimeistään kahden kuukauden kuluttua keräyksen päättymisestä* vaalikeräyksen valvontaa ja vaalikeräystietojen julkaisemista varten. Jos vaalikeräysten järjestämistä ei olisi ajallisesti rajoitettu kampanja-aikaan, valvova viranomainen ei voisi seurata vaalikeräystilityksen antamista koskevan velvollisuuden täyttymistä, koska vaalikeräykset voidaan järjestää ilman rahankeräyslupaa tai pienkeräysilmoitusta. Vaalikeräystilityksen tahallinen laiminlyöminen on rahankeräyslain 36 §:ssä säädetty rahankeräysrikkomuksena rangaistavaksi.

Edellä esitetyn perusteella sisäministeriön poliisiosasto esittää, että oikeusministeriön valmistelemaan hallituksen esitykseen sisällytettäisiin liitelakina lakiehdotus rahankeräyslain muuttamiseksi, jolla rahankeräyslaista epähuomiossa pois jäänyt, mutta lakiin sisällytettäväksi tarkoitettu vaalikeräysten järjestämisaikaa koskeva säännös lisättäisiin lakiin. Kyse olisi teknisluonteisesta tarkennuksesta, joka olisi yhdenmukainen oikeusministeriön valmisteleman esitysluonnoksen tavoitteiden ja ehdotusten kanssa. Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että vaalirahoituksen ajankohta määriteltäisiin tarkemmin laissa. Vaalirahoitusta olisi kyseisen vaalin kampanjana-aikana kerättävä rahoitus, mukaan lukien vaalikeräyksillä kerätyt varat. Poliisiosaston näkemyksen mukaan rahankeräyslain teknisluonteinen muutos olisi perusteltu, jotta sekä vaalirahoituksen että rahankeräyslaissa tarkoitettujen vaalikeräyksen osalta noudatettaisiin samaa sääntelyä sen osalta, milloin rahoitusta voisi tietyistä vaalikampanjasta aiheutuvien kulujen kattamiseksi kerätä. Esitysluonnoksen mukaan kampanja-ajan jälkeen kerättävien rahoituksen katsottaisiin kohdistuvan seuraaviin vaaleihin, joissa ehdokas olisi ehdolla. Poliisiosasto haluaa

korostaa, että myös kampanja-ajan ulkopuolella olisi mahdollista järjestää rahankeräys, mutta se edellyttäisi tällöin joko rahankeräysluvan hakemista Poliisihallitukselta tai pienkeräysilmoituksen tekemistä poliisilaitokselle sekä muiden rahankeräyslaissa säädettyjen edellytysten täyttymistä. Poliisiosasto voisi lausuntokierroksen jälkeisessä jatkovalmisteluvaiheessa toimittaa oikeusministeriölle lakiehdotusluonnoksen perusteluineen.

Osastopäällikön sijainen,
lainsäädäntöjohtaja

Katriina Laitinen

Neuvotteleva virkamies

Elina Rydman

Liitteet

-

Jakelu

Oikeusministeriö

Tiedoksi

Sisäministeri Krista Mikkonen
Valtiosihteeri Akseli Koskela
Kansliapäällikkö Kirsi Pimiä
Johtava asiantuntija Katarine Lindstedt
Osastopäällikkö Tomi Vuori
Neuvotteleva virkamies Jukka Tukia
Neuvotteleva virkamies Jouko Huhtamäki
Johtava asiantuntija Heidi Kankainen
Erityisasiantuntija Tiina Tulirinta

VN/924/2022-SM-19

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: